

Anteckningar från paneldiskussion om barnrättsperspektivet inom idrotten, 15 oktober 2015

Den 15 oktober 2015 bjöd Eskilstuna kommun in lokala idrottsföreningar till det sista av tre seminarier för att diskutera framtidens idrott i Eskilstuna.

Kvällens tema var ”Barnrättsperspektivet inom idrotten” med en paneldiskussion. Moderator var Sara Molander, kommunledningskontoret, Eskilstuna kommun.

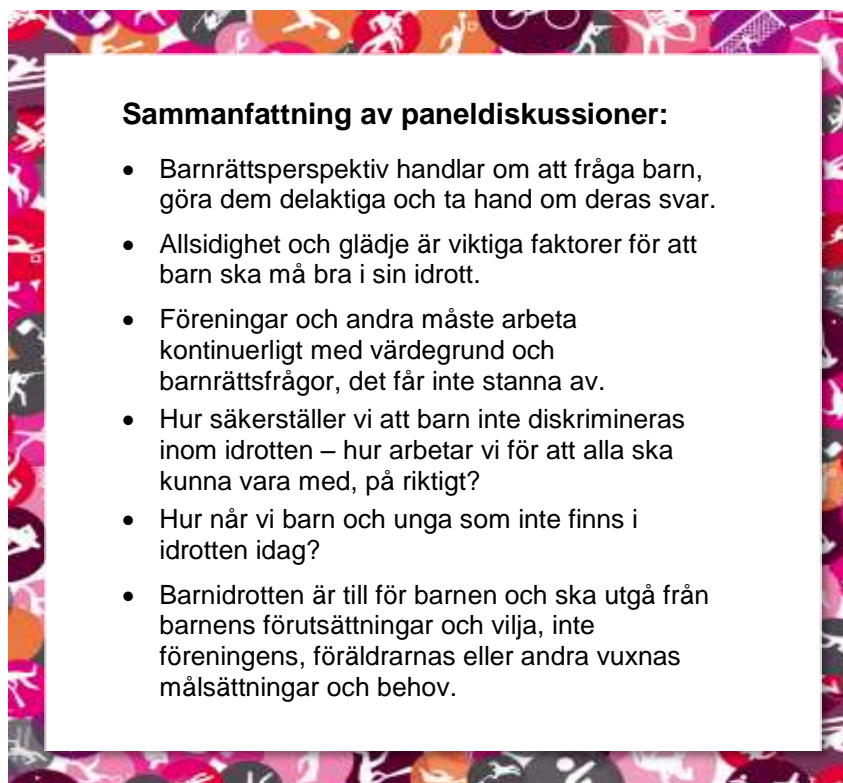
I panelen deltog:

Klas Östberg, idrottsläkare och debattör
Mona Kanaan (S), ordförande i kultur- och fritidsnämnden
Annica Burridge, barnrättsstrateg i Eskilstuna kommun
Sten Ekman, ordförande i Eskilstuna simklubb
Bengt Olof Eskilsson, ordförande i Eskilstuna friidrott.

Under kvällen presenterades även en sammanfattning av tidigare seminarier.

Om seminarierien

Seminarierien är en del av arbetet med att utvärdera kommunens idrottspolitiska handlingsplan 2011-2015 och ta fram en ny handlingsplan som ska gälla från 2016.

Sammanfattning av paneldiskussioner:

- Barnrättsperspektiv handlar om att fråga barn, göra dem delaktiga och ta hand om deras svar.
- Allsidighet och glädje är viktiga faktorer för att barn ska må bra i sin idrott.
- Föreningar och andra måste arbeta kontinuerligt med värdegrund och barnrättsfrågor, det får inte stanna av.
- Hur säkerställer vi att barn inte diskrimineras inom idrotten – hur arbetar vi för att alla ska kunna vara med, på riktigt?
- Hur når vi barn och unga som inte finns i idrotten idag?
- Barnidrotten är till för barnen och ska utgå från barnens förutsättningar och vilja, inte föreningens, föräldrarnas eller andra vuxnas målsättningar och behov.

Här är en sammanställning av paneldiskussionen om barnrätt och barnrättsperspektiv inom idrotten.

1. Klas Östberg, hur har ditt intresse och engagemang för barnidrott vuxit fram?

Klas Östberg:

- Jag har jobbat som idrottsläkare i många år, på alla nivåer ända upp till elit och SOK [Svenska olympiska kommittéen]. Min ingång till idrotten och mitt engagemang, är den rent medicinska frågan. Mitt arbete kring barnidrott är ideellt och utgår från FN:s barnkonvention.
- Jag trodde mig kunna idrott bra, men kom i kontakt med gymnastiken för några år sedan. Det är så mycket skador, både inom gymnastiken och andra idrotter. Man blir förskrämd när man ser hur det ser ut. Hur har vi missat att barns hälsa är så viktigt?
- Utomlands får barn i elitsatsningar genomgå fysiska och psykiska hälsokontroller med jämna mellanrum. Internationellt ökar belastningsskadorna bland elitsatsande barn runt 8-12 år. Det finns inte tillstymmelse till sådana hälsokontroller i Sverige, inte ens på elitnivå för vuxna, vi har ingen överblick. När man pratar med Riksidrottsförbundet säger de att skador bland barn är undantag. Men jag vet klubbar där hälften av barnen är skadade och så småningom tyst försvinner ur idrottsrörelsen. Vi ser bara de som är kvar.
- Vi måste se idrotten som ett livslångt intresse, där drivkraften är allsidighet och glädje. Spontanidrott är bland det viktigaste som finns. Men idag har den nästan försvunnit.
- Jag har inget emot elitsatsningar i sig, det är elitsatsningar bland barn som är problematiskt. Jag vill inte svartmåla idrott, utan lyfta och se de problem som finns.

2. Hur mycket får ett barn träna?

Klas Östberg:

- När jag var liten tränade jag 7 timmar om dagen utan att ha någon vuxen som sa vad jag skulle göra. Idag tränar barn för att de vuxna förväntar sig det och säger "så här ska du göra". Barnen kör, även om de har smärtor, och säger att det inte är så farligt. För om man har ont så får man inte träna och vara med på tävlingar, så man mörkar för föräldrarna, eller äter smärtstillande. Det handlar inte alltid om hur mycket man tränar utan om hur man tränar och på vems villkor.

3. Vad är bra barnidrott?

Klas Östberg:

- Vi måste sträva efter allsidighet. Att selektera barn är kontraproduktivt på alla sätt.

4. Annica Burridge, du är barnrättsstrateg i kommunen - vad betyder det att verksamheten ska utgå från FN:s barnkonvention? Och vad finns det för kopplingar till idrott?

Annica Burridge;

- Barnrätt handlar om barnets rättigheter. Vi ska utgå från barnkonventionens 54 artiklar och särskilt de fyra grundartiklarna.
- Vi säger ofta att vi har ett barnperspektiv – men utgår från våra egna erfarenheter, vår egen barndom, vad vi gillade eller tänkte. Inte de som är barn och unga här och nu. Barns perspektiv – då frågar vi dem, utgår inte från oss själva.
- Barnrättsperspektiv handlar om att fråga barn, göra dem delaktiga och att ta hand om deras svar. Barn är kloka, vi måste ta tillvara på det.
- Artikel 2 – inget barn får diskrimineras. Är det så inom idrotten? Får alla barn vara med? Vad betyder det i våra verksamheter? Hur hanterar vi det? Hur säkerställer vi att de kan ta sig till träningar och tävlingar? Kan alla vara med och sälja korv för att samla in pengar till klubben? Alla kanske inte känner någon som vill köpa fläskkorv. Det är viktigt att ha med sig.
- Det är jätteviktigt att jobba kontinuerligt med värdegrundsfrågor och barnrättsfrågor, hela tiden, inte stanna av.
- För att nå barnen behöver vi också nå föräldrar. Vi har en stor grupp föräldrar som inte vet vad det innebär att vara med i en förening, vilka osynliga koder som gäller. De behöver vägledning, lotsning.

5. Ni som representerar föreningslivet, vill ni beskriva er barn- och ungdomsverksamhet? Lyft gärna goda exempel på hur flickor och pojkar blir lyssnade på och hur flickor och pojkar får vara med och forma verksamheten.

Bengt Olof Eskilsson, Eskilstuna friidrott:

- Vi fokuserar på bred verksamhet och har lika många flickor som pojkar i verksamheten. Vi är tydliga gentemot barnen, att det inte är medaljer som är det viktigaste, utan glädjen. Sedan gläds vi såklart tillsammans med barnen om de lyckas ta medaljer, men det är inte det primära.

- Det är klart att vi arbetar utifrån barnkonventionen. Men når vi alla? Många nås ju inte av den organiserade idrotten. Och lyssnar vi? Ja det gör vi, men de vi inte når blir ju inte lyssnade på. Barn i ytterområden som inte kommer eller har möjlighet. Därför försöker vi söka upp barnen där de är i olika områden, och när vi har en aktivitet så kommer barnen.

Sten Ekman, Eskilstuna simklubb:

- Samhället förändras, många människor kommer hit, nya kulturer. Simningen är speciell, är bra för hälsan, det är roligt och man kan hålla på med det hela livet. Alla kan ägna sig åt simning, oavsett ålder eller funktionshinder. Dessutom är det få skador inom simningen.
- Eskilstuna simklubb har en jämn fördelning mellan flickor och pojkar, vi har totalt cirka 1000 medlemmar. De flesta aktiva är 6-14 år. Föreningen har en värdegrund som är levande vid alla tränarmöten, föräldramöten. Vi har den som bas i verksamheten. Vi har stor breddverksamhet, pratar gruppvis och tar även emot spontana önskemål vid träningar. Vi har även personliga samtal med våra äldre ungdomar, kring målsättning och vad man själv vill. Det är en ständig dialog där vi försöker ta tillvara barn och ungas synpunkter – hela kedjan – aktiva, föräldrar, ledare/tränare.
- Inom simningen följer vi Svenska Simförbundets Utvecklingstrappa ”Simlinjen” – åtta olika steg från minior till vuxen ålder. Där står vad vi ska ta hänsyn till i barns olika utvecklingssteg, kopplat till forskning och praxis. Så vi tar hänsyn till barnkonventionen och riks-idrottsförbundets grundvärderingar.
- Jag har 50 års erfarenhet inom olika idrotter, både som ledare för små barn och elit, nationellt och internationellt. I Skandinavien lyssnar vi på barn på ett helt annat sätt än i andra delar av världen. De flesta människor och föreningar delar synen på att tillgodose barns behov. Spontanidrott behövs, och skolidrott. Ett ord som dock inte lyfts tillräckligt är kompetens. Man behöver också människor som är utbildade ledare, att det finns goda idrottsföreningar som satsar på utbildning.

6. Vems ansvar är det att barn och unga ska må bra i sin idrott?

Klas Östberg:

- Idrottsrörelsen ska inte ta hela ansvaret för att barnen ska må bra, utan det är hela samhällets, skolans, föräldrarnas, kommunens ansvar.

7. Vilka är de viktigaste förutsättningarna för barn och unga att må bra i sin idrott?

Bengt Olof Eskilsson, Eskilstuna friidrott:

- Många dignar under kostnaderna som det innebär att hålla på med idrott. Det vore bra med en fritidscheck och göra det möjligt för fler barn att idrotta, och i flera idrotter.
- Vi erbjuder även verksamhet i anslutning till skoltid för mellanstadieelever i Skjulsta. Dessutom anordnar vi ”Sommarkul” i bostadsområden under sommarloven, 3 000 barn deltog i somras. Det finns en oerhörd potential om vi bara möter barnen där de är, ute i områdena. Det vore bra med ett bidrag som föreningar kan söka för närproducerad idrott.

Sten Ekman, Eskilstuna simklubb:

- Det viktigaste är att vi når barn i alla områden.

Klas Östberg:

- Jag vill inte kritisera idrottsrörelsen, men bakom bredden ligger ändå elit. Vi lyckas ju få fram elit. Man pratar om att ”Sverige är på rätt väg, för att vi har en bra elit i ungdomsfotboll” med mera.
- Den stora gruppen är de som vi inte når. Det är de som kanske är i störst behov av att röra sig. I skolan finns alla barn, där kan man verkligen nå dem, och rasterna är en ganska stor del av skoldagen. Bland annat har fritidspedagoger startat ett Facebookgrupp som heter ”Rastaktivisterna”, där man sprider exempel på hur man kan göra något roligt av skolrasterna. Eller direkt efter skoldagens slut.
- Idrott ses ofta ur ett vuxenperspektiv – man ska vara duktig och prestera. Vi kanske borde prata om fysisk aktivitet istället? Rörelsens syfte är att må bra och en god hälsa både fysiskt och psykiskt. Allsidighet behövs, det påverkar bland annat inlärning på ett positivt sätt.
- Det finns flera goda exempel:

Projekt i Botkyrka där barn och unga fick möjlighet att träna brottning. Även föräldrarna blev engagerade, man anordnade svenskakurser och bra aktiviteter runtomkring. Men det blev för dyrt och lades ner av kommunen.

JKS Basket i Skärholmen jobbar brett med kommunen, skolan, utbildningar, inte bara med idrott utan integration och barnkonventionen överlag.

Fritidsbanken i Deje, Värmland, där föreningar samlat in begagnad idrottsutrustning som barn och unga kan låna gratis. Idén har spridit sig

till flera kommuner. Det är roligt att höra även Eskilstuna har gjort ett liknande initiativ [idrottsbibliotek i Skiftinge].

8. Finns det en risk att vi smygelitsatsar utan att vara medvetna om det, att det sker en normalisering av vad som är okej?

Klas Östberg:

- Javisst, vi hamnar alltid i elitdiskussioner om vi pratar bredd. Av allt jag har läst och utifrån min egen erfarenhet finns det inget samband mellan barnelit och vuxnelit. Barnelit är inte svår att få fram, det går att få fram bra lag i unga år. Men det innebär inte att de barnen blir elit som vuxna. De jag har mött på elitnivå har inte specialiserat sig förrän de var 16-17 år. Till exempel Charlotte Kalla [längdskidåkare] spelade basket fram till 16-årsåldern.
- Det bästa är att träna allsidigt, till exempel i kombination med spontanidrott där barn använder sin egen inläring, där det inte är vuxna som styr. Det är också viktigt att hålla på med konst, musik, läsa och andra typer av uttryck för att bli bra i sin idrott. En idrottare som idag är näst bäst i världen på friidrottsgrenen slägga håller också på med musik. Idrotten har en så stor potential, men vi tittar så mycket på fysiologi. Det viktigaste är hur man mår psykiskt.
- Elit är en spinoffeffekt av att människor håller på med idrott. Samhällsutvecklingen idag – leken är på dekis, barns egen kreativitet är inte så viktig. Idag ska man satsa, veta, inte tveka eller fega. Men hur kan man veta i så unga år vad man ska hålla på med hela livet?
- I Stockholm finns det föreningar som skriver kontrakt med 10-åringar, att barnen inte får hålla på med någon annan idrott. Varför samarbetar inte föreningar, till exempel att det finns ett kort som man kan använda för att prova på olika sporter, gå emellan? Man måste erbjuda barn närproducerad idrott, och spontant där de bor.

9. Mona Kanaan, hur ser du som ansvarig politiker för kultur- och fritidsfrågor på barnrättsperspektivet inom idrotten?

Mona Kanaan (S):

- Vi måste utgå från ett folkhälsoperspektiv. Det är aldrig svårt att prioritera barn och unga. Och det är viktigt att fördela resurserna lika mellan flickor och pojkar. Kommunens ansvar är att skapa förutsättningar, ge möjligheter att skapa en meningsfull fritid utifrån barnens perspektiv. Det är viktigt och ska vara vägledande i det vi gör.
- Föreningslivet och idrott är en del för att barn och unga ska kunna skapa sig en meningsfull fritid. Kommunen har ett ännu större perspektiv, det

måste finnas samverkan och samsyn – vad gör vi tillsammans i stadsdelarna tillsammans med våra gemensamma instanser, för barnens skull.

- Vi måste fråga oss, var finns barnen, vad vill barnen, vad orkar de med? Hur kan de bli delaktiga och att aktiviteter sker på deras egna villkor, utifrån deras egna behov? En förening kan inte axla ansvaret själva, inte heller bara skolan eller föräldrarna – vi måste göra det tillsammans.
- Alla kommer inte till föreningarnas organiserade verksamhet, vi tittar därför på möjlighet till spontanidrott.
- Det finns ett stort engagemang kring fritid och idrott i Eskilstuna. Vi har även utmaningar, hur ska vi möta dem? Räcker den kompetens vi har idag, utifrån barnens behov och perspektiv?
- Vi måste skapa förståelse. Kommunen förstår att föreningslivet bygger på ideell kraft och att man behöver få ekonomin att fungera. Barn och unga är olika rustade ekonomiskt. Där har kommunen en viktig roll, att bedöma vilka verksamheter man vill stödja. Vi ska jobba för barnens bästa. Och det är oerhört viktigt att vi inte dömer någon, utan funderar på hur vi kan öka kunskapen om barn och ungas villkor.
- I Eskilstuna finns en god föreningsverksamhet. Vi har haft och fortsätter att föra en dialog kring frågorna. Hur göra vi utan att döma, ha förståelse, göra saker på ett bättre sätt.
- Jag vill uppmuntra idrottsföreningarna att tänka brett. Ledare och andra vuxna är viktiga förebilder som kan inspirera och ge barn och unga möjligheter och stöd som de kanske inte har hemifrån. Ett exempel är TK Hobby som sökte och fick stöd från kommunen till en boklåda i träningslokalerna, med böcker som barn kan låna hem och läsa.

10. Vilka skyldigheter och rättigheter har idrotten utifrån ett barnrättsperspektiv?

Sten Ekman, Eskilstuna simklubb:

- Både bredd och elit är viktiga. Vi måste kunna lotsa de som vill vidare. Det är föreningarna som har ansvar för att vi följer RF:s anvisningar och barnkonventionen. Sedan har kommunen ett ansvar att föreningarna sköter sig, eftersom de skapar förutsättningar, ekonomiskt, anläggningar mm.
- Det är oerhört viktigt att vi tar hänsyn till barnen, mognadsnivå och medicinsk kunskap. Man kan växa som människa i idrottsrörelse, lära sig ledarskap, team/kommunikation, ta hänsyn till andra, sätta mål och försöka nå dem – det gör man inte på samma sätt med spontanidrotten.

Alltså behövs föreningar och goda ledare. Och det är viktigt att få in barn i idrott.

11. Hur kan man kontrollera att idrottsrörelsen följer barnkonventionen? Vad gör kommunen?

Mona Kanaan (S):

- Jag gillar inte ordet kontrollera, vi kan prata med varandra. Om det kommer signaler om att en förening behöver stöd i någon fråga så ska det finnas en rutin/metod för att hantera det. Det är en kunskapsfråga, viktigt att vi är tydliga med det, gentemot föräldrar och föreningar.
- I kommunen har vi återkommande diskussioner, tidigare till exempel i Idrottsforum. Kommunen har även en överenskommelse med Sörmlandsidrotten/SISU att de ska arbeta med värdegrundsfrågor gentemot föreningar. Där bidrar kommunen med 600 000 kr per år. Utöver det har kommunen även ett stimulansbidrag och ledarutbildningsbidrag som ett sätt att stärka föreningarnas arbete.
- Kommunen fokuserar främst på hur vi kan öka kunskapen inom barnrätt, snarare än att genomföra kontroller. Det bygger på tillit till föreningarna, att de bedriver bra verksamheter.
- Idag finns en rutin som innebär att kommunen gör en närmare granskning av tre föreningar per år, inom flera olika områden, bland annat barnkonventionen. Det är kanske inte det optimala sättet att arbeta på med tanke på hur många föreningar det finns i Eskilstuna, men det är så det fungerar idag.
- Kultur- och fritidsnämnden som beslutar om bidragen kan dessutom göra uppföljningar när som helst och efterfråga redovisningar från föreningarna, om det finns sådana behov.
- Uppföljning skulle kunna ske när som helst egentligen, där kommunen efterfrågar redovisningar.

Klas Östberg:

- Glädje och allsidighet, att ha kul, träffa kompisar är det viktigaste. Jag har inte svaren på alla frågor, försöker reflektera själv, försöker få föräldrar och tränare att reflektera själva. Eskilstuna är ett bra exempel på hur idrott kan bedrivas och hur kommunen kan agera. Mitt mål är att nå ut även till SKL, jobba vidare med frågorna.

12. Övrigt - reflektioner från åhörare

Hur går det med målsättningen att hamna bland de fem bästa idrottskommunerna i Sverige? Duktiga idrottsutövare och förebilder betyder mycket för kommunen.

Mona Kanaan (S):

- Eskilstuna befinner idag sig på plats 24 i rankingen bland idrottskommuner. Kriterierna handlar inte bara om utövare och resultat, utan även om idrotten som helhet och föreningarnas arbete. Varje år delar kommunen dessutom ut cirka 100 idrottsmedaljer till duktiga idrottare som nått en topplacering i olika typer av mästerskap. Eskilstuna är en stark idrottstad, har både bredd och en utvecklad elitidrott som betyder mycket för staden. Det är inte placeringen i rankingen som är det viktigaste, utan lärandet och processen dit.

Vilken verksamhet finns för funktionshindrade barn och ungdomar, vilka möjligheter har de att delta i idrotten?

Bengt Olof Eskilsson, Eskilstuna friidrott:

- Vår förening anordnar ”Sommarkul” i olika bostadsområden, och då är alla välkomna, både barn med och utan funktionshinder. Vi har inga särskilda grupper för funktionshindrade, utan försöker anpassa utifrån barnets egna förutsättningar, vi erbjuder alltid möjligheten.

Sten Ekman, Eskilstuns simklubb:

- Det är inte helt enkelt, en jättestor utmaning. Det finns även många som kommer från olika kulturer och är vattenovana. Vi arbetar med funktionshindrade, men kan inte ta emot så många som vi vill på grund av att tiderna i simhallen inte räcker till. Vi anordnar även särskild simundervisning för muslimska kvinnor på Strigeln. Erfarenhet från DM för barn med psykiska funktionsnedsättningar – stora utmaningar och möjligheter som kräver fördjupad kompetens med dessa grupper.

Sara Molander tackar paneldeltagarna för sitt deltagande.

Representanter som deltog på seminariet:

Idrottsföreningar

BK Sport
EIK Cykel
Eskilstuna friidrott
Eskilstuna jaktskytteklubb
Eskilstuna Rollers
Eskilstuna simklubb
Eskilstuna United
ESSK Nautic
Friskis & Svettis
Gröndal MSK
IFK Eskilstuna
IK Eskilstuna gymnasterna
Korpen
Skogstorps GoIF
TK Hobby
Tunafors SK slalomsektionen
Ärla IF

Eskilstuna idrottsföreningars samorganisation
Sörmlandsidrotten

Eskilstuna kommun

Kommunledningskontoret
Kultur- och fritidsförvaltningen
Torshälla stads förvaltning

Övriga

Klas Östberg, idrottsläkare och debattör

Bilaga

Utdrag ur boken "Barnidrott – ingen lek" av Klas Östberg

Tio punkter för en hållbar idrott

1. Barn idrottar för sin egen skull, för att det är kul och för att träffa kompisar.
2. Inga barn ska tvingas välja idrott. Tvärtom ska klubbar uppmuntra barn att träna flera idrotter så länge det är möjligt. För att det är roligt och för att det är bra för deras utveckling och hälsa.
3. Alla barn är lika mycket värda. Därför har de rätt att spela lika mycket när det är match och att få spela i samma lag som sina kompisar. Därför nivåindelning eller toppar man inte lag.
4. Barnidrotten är till för barnen. Därför ska de få vara med och bestämma över verksamheten. Det kan handla om allt från vad man gör på uppvärmningen till vilka tävlingar man ska vara med i.
5. Som förälder är det oerhört lätt att dras med när barnen tävlar. Nästan alla föräldrar upptäcker en sida hos sig själva som man kanske inte trodde fanns. Därför är det viktigt att klubben diskuterar och har tydliga regler även för vuxna vid tävling.
6. Kärleksrelationer mellan barn och ledare är oacceptabelt.
7. Barn är viktigare än idrott. Därför måste utomstående få granska föreningar när barn kränks eller far illa inom idrotten. Det ska vara en förutsättning för att erhålla stöd från stat och kommun. Klubbar som inte klarar granskning ska förlora stöd och även tillgång till kommunens anläggningar.
8. Barn som far illa inom idrotten måste ha andra vuxna än föräldrar och ledare att vända sig till. Därför bör man inrätta ett journummer dit barn kan ringa och få hjälp.
9. Det är inte idrottens ansvar att barn rör sig även om den självklart har en viktig roll. Men barn kan inte få sitt rörelsebehov tillgodosett genom organiserad idrott. Därför måste vi satsa på skolgårdar, lekplatser och skapa ett samhälle där barn kan röra sig i sin vardag. På så vis får barn också en möjlighet att idrotta utan att vuxna styr dem.
10. Vi har alla ett ansvar för barnidrotten. Det är inget vi kan överlåta till föreningar och ideella ledare även om de är värda respekt och stort stöd. Här har vi alla ett ansvar att engagera oss, men också att säga ifrån.